

ÇOCUK YAZINI ÇEVİRİSİNDE SES YANSIMALARI

ONOMATOPOEIAS IN TRANSLATED CHILDREN'S LITERATURE

Dilek TURAN

Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Mütercim Tercümanlık Bölümü, Almanca Ana Bilim Dalı,
dilekt@hacettepe.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 1 Eylül 2021
Kabul edildiği tarih: 16 Ekim 2021
Yayınlanma tarihi: 28 Aralık 2021

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 1 September 2021
Date accepted: 16 October 2021
Date published: 28 December 2021

Anahtar Sözcükler

Ses Yansımaları; Çocuk Yazını
Çevirisi; Çevirmen Kararları;
Yabancılaştırma; Yerleştirme

Keywords

Onomatopoeias; Translated
Children's Literature; Translator
Decisions; Foreignization;
Domestication

DOI

10.33171/dtcfjournal.2021.61.2.25

Öz

Yansıma sesler, dilsel göstergelerle oluşturulan ve duyulan sesi taklit eden veya onu çağrıştıran kelimeler olarak tanımlanırlar. Anlatıma canlılık katan ve okurun ilgisini metne çeken bu yansıma seslere çoğunlukla çocuk kitaplarında rastlanır. Dolayısıyla Çocuk Yazınında önemli bir yeri olan ses yansımaları sözcüklerin çevirisi de üzerinde durulması gereken bir konudur. Yansıma sesler her ne kadar çeviribilim alanında az ilgi gösterilmiş konulardan biri olsa da, çeviribilim ve dilbilimin kesiştiği önemli bir disiplinlerarası çalışma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı diller arası karşılaştırma yapmak ve yansıma seslerin Almanca-Türkçe dil ikilisindeki ilişkiyi örnekler eşliğinde göstermektir. Bu amaçla bu çalışmada Almanca-Türkçe örneğinde, Ulrich Hub'un "An der Arche um Acht" (2020) ("Saat Sekizde Gemide", 2021) adlı Almanca çocuk kitabından yola çıkılarak kaynak metindeki ses yansımaları kelimelerin erek metinde/dilde (Türkçede) nasıl karşılık bulduğu incelenecektir. Bu diller arası karşılaştırmada erek metinde yansıma seslerin hangi çeviri yaklaşımlarıyla çevrildikleri, "çocuğa göreliğine" ne kadar dikkate alındığı irdelenecektir. Bu çalışmayla diller arası karşılaştırmalarda ses yansımaları kelimelerin benzerlik ve farklılıkları incelenerek çeviri ve çeviri çocuk yazını için açılımlar ortaya konmaya çalışılacaktır.

Abstract

Onomatopoeias are defined as words created using linguistic signs that imitate or evoke the sound heard. Onomatopoeias produces a vivid narrative and attract readers' attention and are often found in children's books. Therefore, the translation of onomatopoeias, which hold an important place in children's writing, is a subject to focus on. Although onomatopoeias have attracted very little attention from translation studies scholarship, they constitute an important interdisciplinary field of study where translation studies and linguistics intersect. This study aims to make comparisons between languages and show the relationship between the onomatopoeias in the German-Turkish language pair with examples. To this end, the study analyses how onomatopoeias in the source text are rendered in the target text and language (Turkish) on the basis of Ulrich Hub's German children's book "An der Arche um Acht" (2020) ("Saat Sekizde Gemide", 2021). This cross-language comparison is aimed at analysing translation approaches by which onomatopoeias are translated in the target text, and the extent to which "child appropriateness" is considered in the translation. By doing so, this study attempts to examine similarities and differences between onomatopoeias in cross-language comparisons and offer some insights into translation and translated children's literature.

Giriş

Ses yansımaları kelimeler üzerine yapılmış çalışmalar, Türkiye Türkçesinde sınırlı olmakla beraber, özellikle de çeviribilim çalışmaları kapsamında da az ilgi gösterilmiş konulardan biri olduğu söylenebilir.

Çocuk Yazını için ses yansımaları kelimelerin ayrı bir önemi vardır, çünkü bu kelimeler anlatıma ve özellikle de çocuk okurun algısına yönelik anlatıma canlılık ve renklilik katar, konuşma diline yakınlık sağlar. Bu özellikleriyle de çocuk okurun ilgisi okuduğu veya ona okunan hikâyeye çekilir.

Yansıma sözcükleri tanımak kolaydır, örneğin suyun şırl şırl akması. “Şırl şırl” yansıma sesini duyduğumuzda onu bir durumla ilişkilendirdiğimizde bu durum zihnimize canlanır. Çocuk yazını çevirisinde belli yaş gruplarında yansıma seslere sıkça başvurulduğu görülür, çünkü çocuklar için anlatımı görselleştirir, hikâyeyi daha canlı ve eğlenceli hale getiren unsurlardır. Çocuk yazını çevirisinde ise yansıma sesler çevirmenleri birtakım çeviri kararlarıyla karşı karşıya bırakır ve akıllara bazı soruları getirir: Bir dildeki ses yansımaların (mesela hayvanların çıkardıkları sesler) başka bir dilde karşılığı nedir veya bu sesler nasıl karşılanmalıdır? Her ne kadar birtakım yansıma seslerin farklı dillerde karşılıkları yerleşmiş ve bilinen sesler olsa da (mesela miyav, hav hav, vb.), ses yansımalarının tamamının çevirisinin kolay olduğunu söylemek zordur. Çocuk Yazınında sıkça karşılaşılan ses yansımaları kelimelerin çevirisinde hangi stratejilerin izlenebileceğini ortaya koymak amacıyla bu çalışmada Alman yazar Ulrich Hub’un “An der Arche um Acht” (2007/2020) adlı çocuk kitabında yer alan ses yansımaları kelimeler eserin Türkçe çevirisiyle (“Saat Sekizde Gemide” 2021) karşılaştırılacak, ses yansımaları kelimelerin çevirisi ve erek dildeki karşılıkları incelenecektir. Bu kelimelerin nasıl karşılandığı, erek dilde de kaynak dildeki yansıma sese benzer bir yansıma sesle mi, yoksa farklı bir stratejiyle (farklı fiiller, açıklamalar vb.) mi karşılandığı incelenecektir.

Yansıma sesler veya ses yansıması (Onomatopoeia)

Ses yansımaları kelimelerin dilbilim alanındaki tanımlamalarında Yunanca bir terim olan *onomatopoeia* karşımıza çıkar. Onomatopoeia sözcüğü Yunanca *onoma* (isim, ad) ve *poiein* (yapmak, etmek) kelimelerinden oluşmaktadır. Almanca *Lautmalerei* (ses yansıması) sözcüğü ile karşılık bulan bu kavram, Batı dillerinde ses taklidi, yansıma sözcükler için kullanılmakta ve dilbilimin bugüne kadar çok ilgi görmemiş bir çalışma alanı olan ve dilimizde de *ses yansımaları kelimeler*, *ses taklidi*, *ses sembolizmi*, *yansıma sözcükler* (Wissemann, 1954, s.8; Georges, 1992, s.1349; Busch ve Stenschke, 2007, s.23; Schuppener, 2009, s.107; Elsen, 2014, s.185) şeklinde adlandırılmaktadır.¹

Yansıma seslerle ilgili Vardar’ın tanımı şu şekildedir: “(Alm. Onomatopöie, Lautmalerei, Schallnachahmung, Fr. Onomatopée, İng. Onomatopoeia, es.t.savt-ı taklidi: Dış gerçeklik düzleminde var olan bir ses ya da görüntüyü işitimsel izlenimi yansıtacak biçimde aktaran, adlandırılan gerçeği ses öykünmesi yoluyla belirten

¹ Türkçenin ses yansımaları ile ilgili Hamza Zülfikar (2018) dışında çok sayıda Rus Türkologların çalışmalarına rastlanmaktadır. Bu alanda ülkemizde ve yurtdışında yapılan çalışmalar için bkz. Zülfikar (2018), ayrıca bkz. Demircan (1996), Omuralieva (2020).

dilsel öge. (Ör. Pat, şak, tık tık, vb.) Yansımalar, her zaman yaklaşık bir öykünmenin ürünüdürler, bundan ötürü de belli oranda saymacılık içerirler. Göstergenin nedensizliği, buyrutusallığı, dillerin kökenini yansıma sözcüklerde arayan görüşe karşı çıkar. Yansımaların seçilişinde bile nedensizlik, buyrutusallık görüldüğü gibi, bu türlü sözcükler dile girdikten sonra öbür sözcükler gibi belli oranda evrim geçiririler” (Vardar, 1982, s. 157-158).

Akyıldız Ay'ın (2017) tanımına göre ses yansımali kelimeler “sözcükteki ses ve anlam arasındaki uyumdur. Yani sözcüğü oluşturan sesbirimlerle veya ses dizgesiyle sözcüğün insan zihninde beliren anlamsal boyutu arasındaki ilişkidir” (Akyıldız Ay, 2017, s. 18) ve “bireyin refleks olarak çıkardığı yahut dışarıdan işittiği sesleri, dildeki en yakın sesbirimlerle taklit etmesi şeklinde oluşmuştur. Ses sembolizmi türleri içinde ses-anlam uyumu bakımından en az uzlaşımsal görünümde olan sözcük yapıları bunlardır. Bu sesler insanın çıkardığı hıçkırık, öksürük, hapşirmek gibi refleksel sesler olabileceği gibi, hayvanların çıkardıkları sesler, rüzgârın sesi, suyun sesi veya günümüz çağında teknolojinin ilerlemesiyle birlikte türlü aletlerin çıkardıkları sesler de olabilmektedir” (Akyıldız Ay, 2017, s. 21). Yansıma seslerin, diğer ses sembolik öğelere göre ses - anlam uyumunun daha belirgin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu sözcüklerin ses - anlam ilişkisi bakımından daha keyfi olmayan bir durum gösterdikleri için ses ve anlam ilişkisi söz konusudur (Akyıldız Ay, 2017, s. 18-21).

Bu kavram ile hem doğadaki seslerin (doğa olayları, hayvan sesleri vb.), hem de çevreden gelen her tür sesin (cansız doğa) taklit yoluyla ve dil aracılığıyla sese dönüştürülmesi tanımlanmaktadır. Yansıma kelimeler, gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkiyi tanımlar: Bazen doğadaki sesi taklit eder, bazen de ona işaret eder (ses sembolizmi). Bu ilişki (dilsel gösterge) bazen gösteren ve gösterilen arasındaki ses benzerliğinden ötürü benzeyebilir. Mesela ses yansıtma: hav hav veya ses taklidi: hırlamak (Schuppener, 2010, s. 132) şeklinde görülebilmektedir. Bununla birlikte gösteren ve gösterilen arasında yapısal bazı benzerlikler vardır: Mesela birçok dilde ses yansımali kelimeler (fiiller), hayvanların seslerini taklit edilerek, insanların duygularını sınıflandırmak için insanlara yüklenmiştir (Kavinová, 2005, s. 47). Bu fiillerde ses yansımali kelimelerde gerçek sesle yansıma kelime arasında bir benzerlik söz konusudur: Bu fiillere *meleme*, *kükreme*, *uğultu*, *ıslama*, *kıkırdama*, *homurdanma*, *uluma*, *homurtu*, *gıcırta*, *inilti*, *gıcırta*, *ıslama* örnek verilebilir. Ayrıca sadece cansız doğadan gelen sesleri taklit eden ve insanların duygularını ifade eden bazı fiiller vardır. Örneğin *gök gürlmesi*, *guruldamak*, *gürlemek*, *gıcırdamak*,

fısıldamak. Bu örneklerde ise kaynak sesin fonetik motivasyonu net bir şekilde anlaşılmamaktadır (Schuppener, 2010, s. 132).

Bu bağlamda Lewandowski (1979) ise ses yansımaları kelimelerle seslerin arasında nedensizlik ilişkisinden bahseder, dilsel göstergenin, gösteren ve gösterilen arasında doğal bir ilişkisinin olmadığı söyler (Lewandowski, 1979, s. 528) ². Bu bağlamda ses yansımaları kelimelerin doğrudan seslerin taklidinden ses sembolizme kadar uzandığını belirtir. Dilsel göstergenin doğal sesin sadece yaklaşık bir taklit olduğu, doğal sesi tümüyle karşılamadığını, mesela “Hav hav” gibi taklitlerin akustik bir örnekten ziyade sembolik soyutlamalardan ibaret olduğunu vurgular (Lewandowski, 1979, s. 528).³

Hamza Zülfikar “Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler. İnceleme-Sözlük” (1995/2018) adlı kapsamlı çalışmasında ses yansımaları kelimeleri ele almakta ve tanımlamaktadır: “Türkçenin söz varlığı içinde, özellikle ağızlarında önemli bir yer tutan bu kelimeler, yapıları, işleyişleri, görevleri ve kavramları bakımından ayrı bir kelime grubu oluşturur. Düzenli ve kurallı bir yapı içinde gelişen ses yansımaları kelimeler, anlatıma canlılık ve renklilik katar” (Zülfikar, 2018, s. VII).

“Tabiatta canlı ve cansız bütün varlıklar, dolaylı veya doğrudan birtakım hareketlerin, gürültülerin kaynağı durumundadırlar. Tabiatın bu hareketliliği ve canlılığı karşısında onu sürekli gözleyen, onun bir üyesi olan ve konuşma yeteneğine sahip olan insan, tatma, koklama, duyma, görme ve dokunma duyularının yardımıyla tabiattaki bu canlılığı ve hareketliliği tarih boyunca adlandırmaya, söz biçimine getirmeye çalışmıştır. Bu sözler, ihtiva ettikleri uyumlu ve özellikli seslerden, kurallı yapılarından dolayı insanların daima ilgisini çekmiştir” (Zülfikar, 2018, s. 1). “Birtakım seslerin, gürültülerin insanda yarattığı duyuların adlandırmasında, bunların söz biçimine getirilmesinde ana dili, kılavuz olmuş, dilin yapısına yaklaşılarak ses yansımalarına has bir sistem içinde tabiattan elde edilen bu gürültüler, kelimelere dönüştürülerek bu yolla canlı ve renkli anlatımlar

² Dil göstergelerinin “nedensiz” oluşuyla ise, gösteren (ses dizgesi) ve gösterilen (anlam) arasındaki bağı hiçbir ilişkiye dayanmadığı, yani saymaca olduğu ifade edilmektedir. Yansıma sözcüklerde çoğu kez ifade edilmek istenen ile dildeki ses birimleri arasında birtakım anlamlı eşleştirmeler yapılabilmesi, bu sözcüklerin dildeki “nedensizlik” ilkesine uygun diğer sözcüklerden ayrı bir noktada değerlendirilmesi gerektiği fikrini doğurmuştur. Fakat yansıma sözcüklerin ifade ettikleri kavramlar, bütün dillerde aynı olmadığından bu sözcüklerin tam olarak “nedenli” olduğu da söylenememektedir. Yansıma sözcüklerin diller arasında farklılıklar göstermesi, taklit edilecek ses veya görüngünün o dili konuşanlar tarafından algılanış biçimiyle ilgili olduğu gibi dilin kendi ölçütleri doğrultusunda ses birimlerine çevrilebilmesi ve dolayısıyla bu sesbirimlerinin bir araya getirilip sözcük oluşturulabilmesi ile de yakından ilgilidir (Akyıldız Ay, 2017, s. 22). Ayrıca bkz. dilsel göstergelerin nedensizliği Saussure (1916/1998).

³ Ayrıca bkz. Linke, Nussbaumer ve Portmann (2004).

sağlanmıştır. Adlandırmalarda tabiattaki hareketliliğin çıkardığı seslerle canlıların çeşitli gürültüleri, seslenişleri birinci sırayı alır” (Zülfikar, 2018, s. 1).

Zülfikar bu seslere aşağıdaki örnekleri verir: “Suların *şırıltı’sı* (TSöz), *çır çır* (TSöz), *şır şır* (TSöz), *cır cır* (-Isp) akışı, *fokur fokur* (TSöz) kaynaması, yerden *büngüldeme’si* (-Af); göğün *gürleme’si* (TSöz), *gümbürdeme’si* (TSöz); rüzgârın *püfür püfür* (TSöz), *küfür küfür* (TSöz) esmesi; yanan nesnelere *cızırtı’sı* (TSöz), birbirine çarpan nesnelere *çakıltı’sı* (TSöz), *şakırtı’sı* (TSöz), öte yandan insanların *inleme’si* (TSöz); *vidı vidı* (TSöz), *bıdı bıdı* (-Nş) konuşması; hayvanların *böğürme’si*, *meleme’si* (TSöz), kuşların *cıvıltı’sı* (TSöz) gibi daha pek çok hareketliliğin ve canlılığın ortaya çıkardığı sesleri, insanoğlu, duyu organlarının el verdiği ölçüde dile getirmeye, adlandırmaya uğraşmış, türlü mecazî anlatımlarla, benzetmelerle bunları zenginleştirmiş, herhangi bir varlığın çıkardığı sesi, bir başka varlığa aktararak onun da hareketliliğini ve canlılığını farazî olarak karşılamaya çalışmıştır. Yapılan adlandırmalarda, tabii seslerle olan ilgi, asıl kök durumunda bulunan birincil (primary) veya ikincil (secondary) biçimlerin sınırları içinde kalmış, öteye geçmemiş, bunları yapım ekleri tamamlamıştır. Öte yandan herhangi bir tabii sesin meydana çıkmasına sebep olan hareketin türüne bağlı kalınmış, adlandırmalar, çeşitli nitelikteki gürültülerin tarzına ve kaynaklarına uygun düşen seslerle yapılmıştır. Yapılan bu adlandırmalarla tabii sesler arasında çağrışımı kolaylaştıran bir yol gözetilmiştir” (Zülfikar, 2018, s. 1).

Zülfikar ses yansımaları kelimeleri “tabiat seslerini az veya çok andıran, herhangi bir tabii sesle mecazi olsa bile ilgisi sezilebilen bu sözler, bulundukları sesler bakımından tabii sesleri hatırlatmakta, gösterdikleri karakteristik yapıları, sınırlı anlamları ve taşıdıkları belirli görevleri bakımından öteki kelimelerden ayrılarak değişik bir grup oluşturmaktadırlar” şeklinde tanımlar ve “Tabii seslerin yaklaşık karşılıkları olan ve ses yansıması (sound symbolism) adını verdiğimiz bu sözlerin incelenmesi için, ses birimlerinin (phoneme), biçimlerinin (form), görevlerinin (function) ve anlamlarının (meaning) birlikte göz önünde bulundurulması” gerektiğini vurgular (Zülfikar, 2018, s. 6).

Zülfikar doğadaki hareketliliğin ve ayrıca insan ve hayvanların çıkardıkları seslerin özelliklerine yakın bir şekilde adlandırılmaya çalışıldığını belirtir. Bu adlandırmalarla ilgili kapsamlı örneklemeler yapar. Mesela belirli bir sesin veya gürültünün dilin yaklaşık yansıması olan sözlerin Türkçenin yapısına uygun bir şekilde oluşturulduklarını söyler. Bunlar daha çok tek heceli ve en yalın biçimde ortaya çıkmıştır. Buna nesnelere yanarken veya kızarıırken çıkardıkları sesleri örnek

verir, mesela “cız” sesi veya insanların çıkardıkları “ığ” sesi ve hayvanların çıkardıkları “hav” sesi. Bunun yanı sıra doğal seslerin de, tek heceli adlandırmaları vardır (çat pat). Türkçede buna benzer çok sayıda varyasyondan bahseder. Birincil biçimler adını verdiği adlandırmaları şu şekilde açıklar: “Bütün bu varyasyonlar insanın duyma ve buna bağlı olarak adlandırma yeteneği ile ilgili olduğu gibi, çıkan sesin kalitesi, dalgalanışı, ses yüksekliği veya ses alçaklığı daha doğrusu sesin tonu, kısaca rezonansı, frekansı ile ilgili olup adlandırmalar, bu çok yönlü niteliklere bağlı olarak o ölçüde tek heceli yalın birimlere yansiyarak çeşitlenmektedir. Türkçenin karakteristik yapısına uygun olan bu tek heceli yalın biçimlere (primary) biçimler adını vermekteyiz” (Zülfikar, 2018, s. 6-7). “Tabiattaki gürültülerin yaklaşık karşılıkları olan ve birincil biçimler adını verdiğimiz ses dizilerinden birçoğu daha çok aynı olayın, aynı hareketin ortaya çıkardığı sesin sürekliliğini sağlamak amacıyla -ır (-ir, -ur, -ür) ve -ıl(-il, -ul, -ül) ekleriyle biçimce gelişmişlerdir. Şarıl (şarıltı, TSöz, şırıl (şırıltı, TSöz) ... Bu yapıda olanlara ise ikincil (secondary) biçimler adını vermekteyiz” (Zülfikar, 2018, s. 7). Zülfikar birincil ve ikincil biçimlerde daha belirgin yapıların ortaya çıktığını ve bunların çeşitli türeme ekleriyle fiil, sıfat, ad, zarf görevle, zarf görevlerindeki yapıların ortaya çıktığını vurgular. Birincil ve ikincil biçimlerin “ikileme” şeklinde de ortaya çıktığını söyler (“şırıl şırıl”, “tıkır tıkır” (Zülfikar, 2018, s. 8).

Zülfikar sadece ses taklidi yansıma sözcükleri ele almamış, işitme duyusu dışında farklı duyular yoluyla ses-anlam ilişkisi sağlayan diğer ses sembolik öğeleri de ses ve yapı bakımından incelemiştir: “İnsanların yalnızca işitme duyusu ile değil, öteki duyu organlarının da yardımıyla yarattığı ya da sinirsel tepkilerin sonucu belirli bir tabii sestem yararlanarak adlandırdıkları biçimler de vardır. ... gıdıklan- (TSöz), parıl-da- (TSöz) vb.” (Zülfikar, 2018, s. 8). Zülfikar, bu kelimelerin “tabiattaki karşılıklarıyla sürekli varlıklarını koruduklarını” söyler (Zülfikar, 2018, s. VII).

Ses Yansımali Kelimelerin Sınıflandırması

Ses yansımali kelimelerle ilgili kabul edilmiş bir sınıflandırmanın yapıldığı söylenemez (bkz. Senftleben, 2019, s. 32; Akyıldız Ay, 2017, s. 20). Farklı kaynaklarda kelime türlerine (ad, fiil, sıfat) göre bir sınıflandırmalara da rastlanmaktadır (Zülfikar, 2018, s. 8; Senftleben, 2019, s. 32).

Zülfikar çalışmasında yansıma seslerle ilgili ayrıntılı bir sınıflandırma yapmış ve ses yansımali kelimeleri 1. Ses bilgisi açısından yansımalar (ünlüler, ünsüzler), 2. Yapı bilgisi açısından yansımalar, 3.Yansımalarda İkilemeler (Zülfikar, 2018, s. 23-165).

Yansıma seslerle ilgili bir diğer sınıflandırma aşağıda yapılmıştır:

1. Ses Yansımali Kelimeler (fiil, isim, sıfat): Bu kelimeler geleneksel anlamda sesleri yansıtan kelimelerden oluşur (Fleischer ve Barz, 1995, s. 348-349; Lohde, 2006, s. 269). Bunlara sus sesini ("şıp şıp") veya hayvanların çıkardıkları sesleri ("miyav") taklit eden ses yansımali kelimeler örnek gösterilebilir.

2. Ünlemler: Söz dizimi bakımından duygu ve direktifleri ifade ederken çıkarılan kelime benzeri seslerden oluşur. Belirli bir anlamı olmayan, birtakım sesleri taklit eden kelimelerdir. Bu sözcükler belli bir kelime grubuna dahil edilememektedir ("pat").

3. Açıklamalar: Açıklamalar sesi taklit etmekten çok, anlatılmak istenen atıfta bulunarak sesleri tanımlarlar (trompet gibi ses çıkarmak). Örneğin, bir trompetin gürültülü bir müzik aleti olduğunu bilinir. Bu nedenle, "trompet" kelimesinin yüksek, parlak bir sesi tanımladığını hayal edilebilir. Çocuk Yazınında yansıma seslerin sıkça kullanılmasının birçok sebebi vardır. Ses yansımaların en yaygın etkisi, çevrede, doğada veya hayvan seslerinde olduğu gibi bir sesi olabildiğince kesin olarak yeniden üretmektir ve böylece çocuğun dikkat ve ilgisini sürekli olarak hikâyeye çekmektir. Ayrıca yansıma sesler eserde belirli bir ruh hali yaratırlar. Yansıma sesler ile kelimelerin sesine dikkat çekilir. Bir diğer etki de anlamlandırmadır. Mesela temelde anlamsız olan seslerin yalnızca sesleriyle anlam kazanması söz konusudur (Fleischer ve Barz, 1995, s. 348-349; Lohde, 2006, s. 269; Senftleben, 2019).

Akyıldız Ay (2017) dilde, sözcükte ses-anlam ilişkisi bakımından üç farklı uyumdan söz etmektedir. Çalışmasında ses sembolizmi kavramını üçe ayırdığı bir ses-anlam-uyumu sınıflandırması (Akyıldız Ay, 2017, s. 24) yapmıştır: 1. Çağrışımsal uyum, 2. Ahenksel uyum, 3. Doğal uyum.

1. Doğal uyum: Bir dil göstergesinin göstereni ile gösterileni arasındaki uyumdur. Ses sembolizminin temel ögesi sayılan ses taklidi yansıma sözcükler bu kategoriye girer. Dil dışı seslerin, dildeki en yakın sesbirimleriyle temsili söz konusudur.
2. Çağrışımsal uyum: Bir dil göstergesinin göstereni ile gösterileni arasındaki uyumdur. Çağrışımsal uyumda doğal uyuma nazaran daha uzlaşımsal / keyfi bir görüntü sergilenmektedir. Sözcükteki sesbirimler ile temsil ettiği nesne veya kavram arasında direkt bir bağlantı yoktur. Yani sözcükteki sesbirimlerin özelliklerinden yola çıkılarak dil dışı temsil ettiği kavram veya

nesne hakkında sadece tahmin (çağrışım) söz konusudur. Örneğin rüzgârın efil efil, ıgıl ıgıl, küfül küfül esmesi.

3. Ahenksel uyum: Birden fazla sözcüğün bir arada kullanılarak yaratıldığı parçalar üstü bir uyumu ifade etmektedir. Tekerlemelerde, bilmeceelerde ve özellikle şiir dilinde bu uyumdan oldukça yararlanır (Akyıldız Ay, 2017, s. 24-25).

Diller arası Yansımali Kelimeler

Lewandowski farklı dillere bakıldığında ses yansımali kelimelerin ses benzerliğinden bahseder (Lewandowski, 2018, s. 528-529). Örneğin Türkçe, Almanca ve İngilizcede “miyav, miauw, meow”. Zülfikar da ses yansımaları konusunda farklı diller arasında birtakım benzerliklerden bahseder (Zülfikar, 2018, s. 19). Bu benzerlik hem kelimeleri oluşturan seslerde hem de anlamlarda vardır, fakat tüm ses yansımali kelimeleri kapsamadığı gözlemlenmiştir: “Bir kısım kelimelerde açık bir benzerlik görülürse de diğer bir kısım kelimeye, ancak fonetik açıklamalarla böyle bir benzerlik kurulabilir. Aynı dil ailesinden olmayan diller arasında görülen bu yoldaki benzerlik, akrabalık demek değildir. Şekiller geliştikçe, yapılar olgunlaştıkça benzerlikler azalır. Aynı ayrı dilleri konuşan insanlar tabiatındaki sesleri birbirine yakın adlandırmalarla dile getirmektedir. Bunlar tabiatın elde edilen seslerin yalın tasvirleridir” (Zülfikar, 2018, s. 19). Dillerarası bu tür ses yansımali kelimelerin birbirine benzemesi söz konusu olsa da “yapı geliştikçe, türevler oluştuğunda bu benzerlik giderek kaybolmuş olsa da kökteki benzerlik yine de korunabilmiştir” (Zülfikar, 2018, s. 19). Türkçe, İngilizce ve Farsça örneklerde bu açıkça görülebilir: “bang (Bağırma sesi, Kaş), bang (Yüksek ses, İng.), bang (Yüksek ses, Far.) vb. Yapı geliştikçe, türevler oluştuğunda her dilin kendi kuralları içinde değişik biçimler ortaya çıkmıştır. Zırında – (TSöz), طان ندرک (=zırıldamak, Far.), fısıltı (TSöz) fısılda- (TSöz), flüstern (Fısıldamak, Alm.), whisper (Fısıltı konuşmak, İng.), whispering (Fısıltı, İng.)” (Zülfikar, 2018, s. 19).

Ses yansımali kelimelerin insanların bulunduğu çevreden veya ortamdan gelen sesleri nesnel olarak yeniden ürettiği ve bu seslerin tüm alıcılar için aynı olduğu gibi görüldüğü varsayımı, diller karşılaştırıldığında çürütülür. Bu kelimeler farklı dillerde kültürel olarak gelenekselleşen farklı algıların yanı sıra dilsel-tarihsel gelişimin ve işitsel sosyalleşmeyi yansıtır. Bütün bu değişkenler çok sayıda tesadüften etkilenir. Ses yansımali kelimelerin belli bir dilin dilbilimsel kurallarına uyum göstermesinin yanı sıra duyguları ifade etmek için de aynı şekilde işler. Duygusalılığı göstermenin farklı yolları vardır: İfadeleri hayvan veya diğer doğal seslerle ilişkilendirme. Duygusal seslendirmeler, doğası gereği dilsel ya da dil dışı olsun, ses yansımali kelimelerle

dilsel olarak tanımlandıkları andan itibaren dilbilimsel olarak ilgili dilin kurallarına uyum sağlarlar. Diller arasında genellikle belirli bir uyum olmadığı için, duyguları tanımlamak için dilsel göstergeler/araçlar mevcuttur. Duygusal ses yansımaları fiillerde, bunu görmek mümkündür. Genellikle dilden dilde tamamen farklı duygusal seslendirmelerle karşılanırlar. Dil edinimi ve özellikle yabancı dil öğrenimi için sonuçlar böylece sadece duygusallığın dilsel ifadesinin öğrenilmesinin yeterli olmadığı dil ve kültüre özgü duygusal yeterliliğin de öğrenilmesi gerektiği sonucuna varılır. Ancak bununla birlikte duygusal dilsel ifadeleri uygun şekilde kullanmak ve anlamlandırmak mümkündür (Schuppener, 2010, s. 136). Ses yansımaları kelimeler, bir sesin taklit edilmesiyle oluşturulur. Sesler, tınılar, tonlar ve ses dalgaları insan konuşmasıyla yeniden üretilir. İnsanlar sahip olduğu ses organları ile orijinal tonu, orijinal sesi hatırlatan veya mümkün olan en büyük durumda onu taklit eden sesler ve kelimeler oluşturmaya çalışırlar. Bu kelime oluşturma süreci, dilbilimde özel bir konuma sahiptir. "Bu şekilde üretilen yansıma kelimeler, ilgili dilin dilsel repertuarına bağlıdır. Bir dilin fonetik koşullarına uyum gösterirler" (Schuppener, 2009, s. 107). Bu (ilk) taklit daha sonra bu dilde baskın ses birimlerine dönüştürülürse, taklit edilen sese belirli bir ölçüde benzeyen bir kelime oluşturulur. "Amaç, bu dil dışı ses olaylarını dilsel bir form aracılığıyla, yani orijinal sese mümkün olduğunca yakın bir dilsel taklit yoluyla yeniden üretmektir." Bir sesin yerleşik bir kelimeye ilk saf taklidi birçok farklı aşamada gerçekleşir ve kültürel ve dilsel olarak farklıdır. Bu nedenle kuşa farklı isimler verilir: Guguk kuşu denilir, çünkü "Guguk kuşu öter" (Schneider, 1938, s.140). Bir köpek bile farklı dillerde wau veya wuff (Almanca, İngilizce, İsveççe) diyebilir", ayrıca hav hav (Türkçe) veya haff (Çekçe) da diyebilir. Dilin ilgili ses varlığına dayanarak, yansıma kelimeler gelişiminin sınırları vardır. Ses yansımaları kelimeler farklı dillerde farklılık gösterir, çünkü insanlar farklı dillerde konuşma araçlarını farklı şekillerde kullanır. Bu nedenle aynı seslere (örneğin karga sesi) rağmen farklı yansıma ifadeler ve kelimeler oluşur. Wissemann (1954, s. 9) konuşma diliyle türetilmiş, uzun bir süre boyunca birkaç kez değiştirilmiş ve sonunda bize tamamlanmış bir şey olarak sunulmuş ses yansımaları kelimelerin kökeninden bahseder. "Neredeyse her zaman, arkasında belki de uzun tarihsel değişiklikleri olan, hatta bazı durumlarda kanıtlayabileceğimiz, ancak nadiren yeni bir şey olan hazır bir şeye sahibiz" (Wissemann, 1954, s. 9). Georg Schuppener de bu yansıma sözcüklerin belirli bir şekilde gelenekselleştirilmesi gerektiği görüşündedir. Schuppener'e göre bunda belli bir keyfilik (nedensizlik) de söz konusudur (Schuppener, 2007, s. 107).

Çocuk Yazını Çevirisinde Yaklaşımlar

Çocuk dilinde ses yansımalarına sıkça rastlanmaktadır, çünkü yansıma kelimeler anlatıma renk, hareket ve canlılık katar ve ayrıca çocuğun dil edinimi için önem taşımaktadırlar. Çocuklar bu kelimeleri genellikle dil gelişimin ilk dönemlerinde öğrenirler (örneğin kedi yerine pisi pisi vb.). Bu süreç anadilinin edinimi esnasında doğal olarak gelişir ve sözlü dilde kullanımı oldukça yaygındır. Çocuklar dili ve dolayısıyla anadillerindeki yansıma sesleri de içgüdüsel olarak edinirler (bkz. Senftleben, 2019, s. 8-9).

İkinci bir dilin (yabancı dil) edinimi esnasında ise yansıma seslerin edinimi doğal bir süreç olarak gelişmemektedir. Dolayısıyla birtakım öğrenme zorlukları ortaya çıkmaktadır. Bazen anadil ile açık etkileşimler gösterdiği ikinci dil (yabancı dil) ediniminde bu kelimeleri öğrenmek daha zordur. Genel olarak çocuk kitaplarını okurken (masallar dahil), yansıma kullanımının arttığını fark ederiz. Dilbilimci Renate Schuppener'in (2005) bir incelemesinde açıkladığı gibi, çocuk kitaplarında (resimli kitaplar) diğer yazın türlerine göre çok daha fazla yansıma kelimeler buluyoruz. Genellikle bu kelimeler (pat, küt, hop gibi ünlemler) çocuk kitaplarında önemli rol oynadıkları için, onların göz ardı edilmemesi gerektiği sonucuna varır. Çocuklar, hayvanların nasıl "konuştuğunu", biri yere düştüğünde nasıl ses çıkardığını veya yağmurun çatıya nasıl damladığını okumayı ve duymayı severler. Özellikle resimli kitaplarda resim ve metin arasındaki ilişki oldukça önemlidir ve yansıma sözcüklerin kullanılmasını gerekli kılar (Schuppener, 2005, s. 140).

Çocuk dili ve kelimeleri dilbilimin araştırma alanına girmiş ve bu alanda yapılan birçok araştırmanın konusu olmuştur (Aksan, 1998, s. 96). Çocukların ses yansımalarını sıkça kullandığı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Zülfikar, 2018, s. 17-18; Schuppener, 2005; Schuppener, 2010). Çocuk dili ve ses yansımaları sesler çoğu zaman birlikte anılır, çünkü çocuk dilini de belirleyen unsurlardan biridir.

Her ne kadar birtakım benzerlikler görülse de, her dilde ses yansımaları kelimelerin farklı sesler oluşturduğu bilinmektedir. Bu yüzden yansıma sesler farklı dillerde farklı şekillerde karşımıza çıkar: Almandada kikeriki, İngilizcede cock-a-doodle-doo, Fransızcada cocorico ve Türkçede ü-ürü-üü denilmektedir. Bu farklılıklar çocuk yazını çevirisinde yansıma kelimelerin çevirisinin zorluğunu beraberinde getirmektedir (Schuppener, 2005, s. 149). Dolayısıyla çocuk yazını çevirisi söz konusu olduğunda çeviri sürecinde çevirmen birtakım kararlarla karşı karşıya kalır. Bu kararlar genel olarak ele alındığında kaynak metne ve erek metne

odaklılık çerçevesinde alınması gereken kararlarla ilgilidir. Bu yaklaşım yansıma sesler için de geçerlidir. “Çevirmen kimi zaman metnin yabancı bir kültüre ait olduğunu ve okunan metnin çeviri metni olduğunu hissettirerek yabancılaştırıcı çeviri stratejilerine başvurmayı, kimi zaman ise çocuk yazını çevirisinde yazınsal metni olabildiğince yerlileştirmeyi, dolayısıyla yabancı unsurları ortadan kaldırmayı tercih edebilmektedir. Amaç ise, çocuk okuyucuların metni okurken herhangi bir yabancılık veya zorluk yaşamamasıdır” (Turan, 2021, s. 117).

“Çeviribilim araştırmacısı Lawrence Venuti yerlileştirme/yabancılaştırma (domestication/foreignization) kavramlarını Schleiermacher’ın (1813/1963) çeviri konusundaki düşünceleri doğrultusunda yeniden ele almıştır. Venuti, yerlileştirme stratejisini kaynak metnin yabancılığının en aza indirgenmesi şeklinde tanımlar ve böylece çeviri metnin erek dil okurları tarafından kolaylıkla kabul gördüğünü ileri sürer. Bu stratejide kaynak metnin kültürel ve dilsel farklılıkları azaltılır, yazar okura yaklaştırılır. Çevirmenin yerlileştirme stratejisini benimsemesinin çeşitli sebepleri olabilir. Burada erek dizgenin sosyo-kültürel veya siyasi kısıtları söz konusu olabilir (Venuti, 1998, s.240–241). Bu strateji doğrultusunda çeviri sürecinde farklı görünen kültürel unsurları çevirirken, kültürel unsurları çıkarma, atlama, değiştirme, ekleme, uyarlama (adaptasyon), kültürel eşdeğerini bulma gibi daha serbest çeviri stratejilerine başvurulabilir. Yerlileştirme stratejisi erek kültür dizgesinin amaç ve değerlerinin sürdürülmesine hizmet eder” (Venuti, 1998, s. 240-241, aktaran Turan, 2021, s. 108).

Erek veya kaynak odaklı çeviri yaklaşımlarının yanı sıra hem özgün çocuk yazınında⁴ hem de çeviri çocuk yazını konusundaki yaklaşımlarda “çocuğa görelilik” kavramı ile karşılaşırız.⁵ Çocuk yazını çevirisinde, aynen özgün çocuk yazınında olduğu gibi “çocuğa göre’lik” ilkesi dikkate alındığı, dolayısıyla çeviri eyleminde “erek odaklı” yaklaşımın (Holmes, 1972) ağırlık kazanmakta olduğu görülmektedir. Çünkü çocuğun dünyayı algılama ve tanıma süreçleri henüz tamamlanmamıştır. Dolayısıyla çocuk okurun algısına ve yaşına, hayatla ilgili deneyimlerinin kısıtlı oluşu dikkate alınmalıdır. Çevirmen kaynak metinde çocuk okur için yabancı olan unsurları (kültürel, dilsel) erek dile yine yabancılaştırıcı unsurları koruyan bir yaklaşımla çevirdiğinde, erek okurun ana dilinden ve kültüründen aşına olmadığı kültürel ve dilsel (yansıma seslerde olduğu gibi) unsurlarla karşı karşıya kalması, okuduğu

⁴ Bkz. Günay Köprülü, 2015, s. 22-28.

⁵ Bkz. Neydim (2006a), Kurultay (1994), Dilidüzgün (1993), Klingberg (1986), Reiss (1982), Shavit (1986), Nord (2003), Oittinen (2000), Puurtinen (1995).

kitaba karşı ilgisini azaltacaktır. Bu bağlamda birçok kuramcı Çeviri Çocuk Yazını konusunda “çocuğa göre’liğin” öncelikle dikkate alınması gerektiğini vurgular. Riitta Oittinen (2000) çeviride öncelikle erek kitlenin önemini vurgulamakta, çocukların nasıl düşündüğünü, neyi anlayabileceklerini bilinmesi gerektiğini; erek metnin çocuk okur tarafından okunabilirliğine önem verilmesi gerektiği üzerinde durur. Çocuklar için yapılan çevirilerde bazı unsurların uyarlanabileceğini savunur. Zohar Shavit (1991) de benzer bir yaklaşımla çocuk yazını çevirisinde “çocuğa uygunluk”tan bahseder ve kısaltma, ekleme ve uyarlamaların yapılabileceğini vurgular. Necdet Neydim’in (2006 b) de belirttiği gibi, “çocuk edebiyatı söz konusu ise çeviriye müdahale edilir.” Göte Klingberg’e (1986) göre metin, sözcükler, tümceler, normal anlamlarıyla çevrilmemiş ise metin (çocuklar için) uyarlanmış demektir. Klingberg uyarlamayı, çıkarma, ekleme, açıklama, basitleştirmeyi çeviri çocuk yazınında kabul edilebilir olduğunu vurgular. Bu yaklaşımlar bize çocuk yazını çevirisi anlayışının çevirmene yetişkin yazını çevirisine kıyasla çok daha fazla özgürlükler tanıdığını göstermektedir. Çevirmen erek kitlesine (çocuk okur) göre çeviri metninde ekleme, çıkarma, değiştirme, uyarlama, yerelleştirme, modernleştirme gibi birçok değişikliği yapabilmektedir. Bunun yanı sıra çevirmen, çocuk yazını çevirisinde “çocuğa göre”lik ilkesinden hareket ederken sadece metnin dilini ve anlatımını “çocuğa göre”leştirip uyarlamalar yapması bir ölçüde uygun görülmektedir.

Çocuk yazınında ses yansımali kelimelerin çevirisi konusunda her dilin kendi kurallarına göre karşılıklarının bulunduğu ve çevirinin erek odaklı yaklaşımla çevrilmesinin çocuk okur ve okunurluğu sağlamak açısından gerekliliği kendini gösterir. Renate Schuppener (2005, s.149) ise makalesinde çevirideki zorlukları, örneğin yansıma seslerin karşılıklarının sözlükte bulunmaması, ünlemlerin veya yansıma sözcüklerin zamanla meydana getirdiği anlam değişikliği, bölgesel farklılıklar ve dilbilgisel özelliklerden bahseder. Schuppener’e göre, dil duyarlılığı ve ilgili kültür ve tarih bilgisi, çocuk yazını çevirisi için önem taşıyan unsurlardandır. Dolayısıyla yansıma seslerin öznel olanı aktaran algılar olduğu söylenebilir. "Bu öznel algı, büyük ölçüde kültürel bağlam ve sosyalleşme ile şekillendirilir" (Schuppener, 2009, s. 107). Ses yansımali kelimeler sadece belirli bir topluluğun üyeleri tarafından ses taklidi olarak algılandığında ve kabul edildiğinde, yansımali dilsel araç olarak adlandırılabilirler (Kubczak, 1994, s. 134).

Çocuk Yazınından Bir Örnekle Ses Yansımaları Kelimelerin Çevirisi

Bu çalışmada ses yansımaları kelimelerin sıkça kullanıldığı ve Alman yazar Ulrich Hub'ın 2007 yılında kaleme aldığı "An der Arche um Acht" adlı çocuk kitabı incelenecektir. Hikâye, İncil'de geçen "Nuh Tufanı"nın bir uyarlamasıdır. Ana karakterler hayvanlar ve özellikle de üç penguen ve bir güvercinden oluşmaktadır. Güvercin, tufanı gerçekleştirmekten birinci derecede sorumludur. Gemideki diğer hayvanlar ve Nuh Peygamber hikâyede geri planda kalmaktadırlar. Hikâyede yer alan bütün hayvanlar kendi dillerinde "konuşur".

Kitap için önerilen okuma yaşı sekiz-on iki arasındaki çocuklardır, bu yaş okuma yazmayı öğrendikten hemen sonraki aşamayı kapsamaktadır. Çocuklar ana dillerini öğrenirken yansıma sesleri de doğal bir şekilde edinirler, dolayısıyla bu sesleri tanımaları oldukça kolaydır. Çalışma Alman yazar Ulrich Hub "An der Arche um Acht" (2007/2020) adlı çocuk kitabının Türkçeye çevirisinde ("Saat Sekizde Gemide" 2020) ses yansımaları kelimelerin çevirisinde hangi çeviri yaklaşımlarına başvurulduğu, kaynak dilde yer alan ses yansımaları kelimelerin erek dilde yine ses yansımaları kelimelerle mi karşılandığı ya da farklı bir stratejiyle çevrildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ses yansımaları kelimelerin neyi ifade ettiği, neyi hissettirdiği ve ilgili kelimenin erek dildeki karşılıkları tartışılacaktır. Schuppener'in belirttiği gibi yansıma sesler "kültürel bağlam" (Schuppener, 2009, s. 107) içerisinde kabul gören dilsel göstergelerdir, dolayısıyla yansıma seslerin çevirisinde erek odaklı yaklaşımın (Toury, 1995) değerlendirilmesi uygun olacaktır, çünkü "çeviri sadece bir dilden diğerine yapılan bir aktarım değil, aynı zamanda bir kaynak dizgesinde yer alan kültürel öğelerin erek kültür dizgesine taşınmasıdır. Kaynak metinde yer alan yansıma sesler her kültürde farklılık göstermekte ve o kültürün bir ürünüdür, dolayısıyla kültürel öğe kapsamında ele alınır ve çeviride çevirmeni birtakım seçimlerle karşı karşıya bırakır. "Çevirmen, bu öğelerin çevirisinde kaynak metin odaklı veya erek metin odaklı bir yaklaşım benimseyebilir. Bu bağlamda Gideon Toury'nin Betimleyici Çeviri Kuramı çevirmenin seçimleri konusunda yol gösterici olabilir. Toury çevirmen kararlarını belirleyen birtakım kısıtlayıcı normlardan bahseder. Çeviri yaklaşımını belirleyen bu normlar, çevirmen kararlarının ve çeviri stratejilerinin temelini oluşturur. Toury'nin yaklaşımına göre, öncül normlar çevirinin kaynak metne mi, yoksa erek metne mi daha yakın duracağını belirler. Kaynak metin odaklı yaklaşımı, "yeterli", erek metin odaklı yaklaşımı ise "kabul edilebilir" çeviri olarak tanımlar" (Toury, 1995, s. 53, aktaran Turan, 2021, s. 110).

İncelenen kaynak ve erek metinlerde yer alan yansıma sesler karşılaştırmalı bir yaklaşımla, erek odaklı çeviri yaklaşımı, yabancılaştırıcı-yerlileştirici çeviri yaklaşımı ışığında incelenecektir. Bu amaçla kaynak ve erek metinde yer alan ses yansımaları kelimeler karşılaştırılmış ve dört farklı karşılama olduğu görülmüştür:

1. Erek dilde benzer bir yansıma sesle karşılama
2. Erek dilde yansıma ses dışında, farklı bir fiille karşılama
3. Erek dilde açıklama yaparak karşılama
4. Kaynak ve erek dilde yansıma ses olarak isimlerle karşılama

Erek dilde benzer bir yansıma sesle karşılanan kelimeler

Kaynak metinde yer alan bir grup yansıma ses erek dilde de yansıma seslerle karşılanmıştır. Erek metindeki yansıma sesler, erek dilin yaygın kullanıma uygun, yerleşmiş yansıma seslerden oluşmaktadır. Erek okur açısından yabancılık veya açıklama gerektirmeyen sesler seçilmiştir. Hem kaynak hem de erek metinde kelime grubu olarak fiiller seçilmiştir. Dolayısıyla yerlileştirici çeviri yaklaşımıyla okurun ilgisini metne çekmeyi başarmıştır. Böylelikle çocuk okur için anlatımın canlılığı ve yansıma seslerin somutlaştırılması sağlanmıştır.

Kaynak Metin	Erek Metin
stöhnen (s.9)	sızlanmak (s.9)
flüstern (s.12)	fısıldamak (s.12)
murmeln (s.16)	mırıldanmak (s.16)
kreischen (s.21)	ciyaklamak (s.21)
murmeln (s.25)	mırıldanmak (s.25)
Seine Stimmme scheppert wie eine Trompete (s.28)	trompet gibi çınlamak (s.28)
murmeln (s.28)	fısıldamak (s.28)
grummeln (s.28)	homurdanmak (s.28)
herumducken (s.33)	gevelemek (s.32)
stammeln (s.36)	kem küm etmek (s.34)
keuchend (s.37)	oflaya puflaya (s.36)
schnaufend (s.38)	nefes nefese (s.37)
raunen (s.39)	homurdanmak (s.38)
knacken und knarren (s.39)	gıcirtı, çıtirtı (s.38)
stolpern (s.39)	seğirtmek (s.37)
keinen Mucks (s.41)	çıt çıkarmak (s.39)

prasseln des (Regens) (s.51)	yağmurun tıptırtısı (s.49)
meckern (s.57)	dırdır etmek (s.54)
kichern (s.56)	kikirdemek (s.54)
schluchzen (s.58)	sarsıla sarsıla ağlamak (s.55)
donnern (s.59)	gümbürdemek (s.57)
grummeln (s.62)	mırıldanmak (s.61)
knurren (s.66)	homurdanmak (s.64)
gurren (s.66)	guruldamak (s.63)
murmeln (s.69)	mırıldanmak (s.66)
trampeln, scharren (s.70)	tepinmek, eşinmek (s.68)
zwitschern (s.74)	cıvıldamak (s.71)
kreischen (s.80)	ciyaklamak (s.76)
wisperm (s.80)	mırıldamak (s.77)
kichern (s.80)	kıkırdamak (s.77)
kichern, schnarchen (s.82)	kikirdemek, horlamak (s.78)
funkeln (s.82)	gözleri çakmak çakmak (s.79)
kichern (s.85)	kikirdemek (s.81)
schnarchen (s.85)	horlamak (s.82)

(Tablo 1)

Yukarıda verilen örneklerde kaynak ve erek dilde yansıma seslerin birebir karşılıklarının olduğu görülmektedir. Kaynak dilde olduğu gibi erek dilde de çocuğun algısına uygun ve ilgisini çekecek nitelikte yansıma seslerin yer aldığı söylenebilir. Çeviride yerleştirici bir yaklaşımla bu fiillerin (mesela “kikirdemek”, “mırıldanmak”, “kıkırdamak”) erek okurun bildiği, tanıdık sözcüklerle karşılanması, çocuk okur için kendi dilinden aşına olduğu ve yaygın kullanımı olan yansıma seslerle karşılaşması okurun ilgisini hikâyeye çekecektir.

Erek dilde yansıma ses dışında, farklı bir fiille karşılama

Kaynak metinde yer alan bazı yansıma sesler ise erek metinde yansıma ses dışında, farklı fiillerle karşılanmıştır. Bu örneklerle her ne kadar erek metnin anlaşılabilirliği korunsa da erek metin anlatımdaki canlılığını yitirmektedir. Bu çeviri stratejisiyle ne yabancılaştırıcı ne de yerleştirici bir yaklaşım benimsenmiş, kaynak metindeki fiiller nesnel bir yaklaşım ve anlatım seçilerek, yansıma ses dışında fiillerle karşılanmıştır.

Kaynak Metin	Erek Metin
watscheln (s.9)	gelmek (s.10)
schnüffeln (s.34)	koklamak (s.34)
stöhnen (s.34)	inlemek (s.34)
zischen (s.39)	azarlamak (s.37)
brüllen (s.40)	haykırmak (s.39)
watscheln (s.46)	yürümek (s.44)
schluchzen (s.47)	iç çekmek (s.45)
krächzen (s.50)	demek (s.48)
wimmern (s.52)	feryat etmek (s.50)
krächzen (s.53)	şarkıya katılmak (s.51)
schmetterten (s.54)	inlemek (s.52)
flöten (s.66)	devam etmek (s.63)
jauchzen (s.66)	demek (s.63)
watscheln (s.74)	inmek (s.72)
stöhnen (s.81)	demek (s.77)
flöten (s.81)	demek (s.77)
piepsende Stimme (s.82)	atılmak (s.79)
trippeln (s.85)	gitmek (s.82)

(Tablo 2)

Yukarıda verilen örneklerde kaynak metindeki yansıma sesler erek dile aktarılırken yansıma seslerle karşılanmadığı görülmüştür. Mesela “watscheln” fiili (Hub, 2020, s. 9), erek metinde “gelmek” (Hub, 2021, s.10) ve “yürümek” (Hub, 2021, s. 44) şeklinde çevrilmiştir. Almandada “watscheln”, Türkçede “badi badi yürümek”, “paytak paytak yürümek”, “ördek gibi yürümek” şeklinde karşılığı vardır. Başka bir örnekte kaynak metindeki “piepsende Stimme” (Hub, 2020, s. 82), “atılmak” (Hub, 2021, s.79) kullanılmış, ancak erek dilde bilinen ve kullanılan “cik cik ötmek” şeklinde karşılanabilirdi ve bu ses taklidi ile çocukların da çokça bildiği kuş sesiyle eğlendirici bir anlatım yaratılabilir.

Erek dilde açıklama yaparak karşılama

Kaynak metinde yer alan yansıma seslerin kısmı ise erek dilde yapılan açıklamalarla karşılanmıştır. Erek metinde uygun bir yansıma sesin olmayışı, çevirmeni – çocuk okurun yabancılik çekeceği ve algısına uygun olmayan, yeni

oluşturulan ve erek dilde var olmayan bir takım seslerle/kelimelerle karşılaştırmak yerine, açıklama yaparak karşılama stratejisine başvurmuştur. Bu yöntemle çocuk okur yansıma ses yerine yapılan açıklamalarla anlatılmak istenen seslerin zihninde canlanması amaçlanmıştır.

Kaynak Metin	Erek Metin
plumpsen (s.9)	popo üstü düşme (s.9)
flattern (s.15)	kanat çırpma (s.15)
watscheln (s.20)	hızlı adımlarla yürümek (s.18)
plumpsen (s.21)	kendini karın içine bırakmak (s.21)
sturzbachartig (Regen) (s.30)	herunterprasseln bardaktan boşanırcasına yağan yağmur (s. 29)
quieken (s.39)	dehşetle çığlık atmak (s.38)
krächzen (s.50)	demek (s.48)
prasseln des (Regen) (s.51)	yağmurun tıptısı (s.49)
wimmern (s.52)	feryat etmek (s.50)
flattern (s.59)	kanat çırpma (s.58)
trippeln (s.78)	yavaş adımlarla yaklaşmak (s.75)
purzeln, plumpsen (s.81)	yuvarlanmak, yere serilip kalmak (s.78)
schwirren (s.85)	daire çizmek (s.81)
nachflattern (s.85)	peşinde uçmak (s.81)

(Tablo 3)

Yukarıdaki örneklerde yer alan yansıma sesler erek metinde açıklama yoluyla çevrilmiş, erek dilde karşılığı olan yansıma sesler ise kullanılmamıştır. Mesela kaynak metinde yer alan “schwirren” (Hub, 2020, s.85) kelimesi, erek metinde “daire çizmek” (Hub, 2021, s. 81) şeklinde açıklanarak karşılanmıştır. “Schwirren” kelimesi Türkçede kullanılan “pır pır uçmak”, “vızlamak”, “vızıldamak” yansıma seslerle karşılanabilir.

Kaynak ve erek metinde yansıma ses olarak isimler

Bir başka grup olarak yansıma seslerin fiil veya sıfat dışında isimle oluşturulması ve bu seslerin erek dildeki karşılanması aşağıdaki örnekte gösterilmiştir. Hayvan sesleri, erek dilde farklı hayvan sesleriyle karşılanmış, kaynak metinde yer alan bazı hayvan sesleri erek metinde atılmış, onun yerine erek dilde yaygın olan ve bilinen hayvan sesleriyle yer değiştirmiştir. Bunda erek çocuk okurun

aşına olduğu bilip tanıdığı seslere yer verilmenin daha uygun olacağı, okuru metne daha fazla çekeceği amacı güdülmüş olabilir.

Kaynak Metin	Erek Metin
<p>“Bärenbrüllen, Schafsblöken, Schweinegrunzen, Elefantentrompeten, Gänseschnattern, Affenkreischen, Ziegenmeckern, Pferdewiehern, Hundebellen, Hahnenschrei, Froschquaken, Huhngegacker, Käuzchenrufe, Schlangenzischen, Nilpferdrülpsen, Reheschweigen, Das Muhen der Kühe, Das Heulen der Wölfe, Das Miauen der Katzen ... “ (Hub, 2020, s. 42, 70).</p>	<p>“Ayı homurtuları, koyun melemeleri, domuz ciyaklamaları, fil haykırıışları, deve bozlamaları, kaz bağırtiları, ördek vaklamaları, maymun çığlıkları, geyik böğürtüleri, aslan kükremeleri, at kişnemeleri, eşek anırmaları, köpek havlamaları, horoz banlamaları, kurbağa vıraklamaları, tavuk gıdaklamaları, baykuş ötüşleri, yılan tıslamaları, su aygırı geçirmeleri, inek mölemeleri, kurt ulumaları, kedi miyavlamaları...” (Hub, 2021, s. 40-41, 67-68).</p>

(Tablo 4)

Kaynak metinde bulunan bazı yansıma sesler (Ziegenmeckern, Käuzchenrufe) ise erek metinde atılmış, yerine kalın harflerle belirtilen, kaynak metinde olmayan fakat erek metinde yaygın kullanımı olduğu için tercih edilen fiillerle (deve bozlamaları, ördek vaklamaları, aslan kükremeleri, eşek anırmaları, baykuş ötüşleri) karşılanmıştır.

Yukarıdaki örneklerde çoğunlukla yerlileştirici çeviri yaklaşıma başvurulduğu, çocuk okuru kendi anadilinde kullanımı olmayan veya yabancı olduğu ses veya ses yansımalarla karşı karşıya bırakılmadığı görülmüştür. Çeviri kararlarında kültürel bağlam ve çocuğun algısına uygun çeviri yaklaşımlarının benimsendiği söylenebilir.

Yansıma sesler, ifade ettiği şeyle bağlantı kurar. Bu yüzden çoğunlukla belirli şeylere ve seslere atıfta bulunurlar ve bu yüzden anlaşılmaları kolaydır. Belli bir duyguyu yaratmak amacıyla dil dışı sesleri dilsel göstergelerle taklit eden kelimeler olarak tanımlayabileceğimiz ve incelenen kaynak metinde çok sayıda yer alan ses yansımaların çoğunlukla fiillerden oluştuğu ve bu fiillerin üç başlık altında ele alınabileceği görülmüştür. Ayrıca hem kaynak hem de erek metinde bir dördüncü başlık da isimlerden oluşmaktadır.

Çocuklar yansıma seslerle ister çevrelerinden ister çocuklar için yazılmış kitaplarla çok erken yaşlardan itibaren karşılaşır. Çocuk kitaplarının içeriği çoğunlukla hayvan dünyası ile çok fazla ilgili olduğundan, bu yansıma sözcükler, deyimler ve ifadeler erken bir aşamada öğrenilebilir. Dolayısıyla çocuklar yansıma seslerle çok erken yaşlarda aşınadır. Yansıma seslerin çevirisi ise erek okur kitlesinin (çocuk okur) algısına ve erek dildeki yaygın kullanıma uygun bir şekilde karşılanmasına dikkat edilmelidir.

Sonuç

Bu çalışmayla yansıma seslerin yapısı ve sınıflandırmasından ziyade yansıma seslerin çevirisinde nasıl bir yol izlendiği veya izlenebileceği, erek dilde ne gibi seçeneklerin mümkün olabileceği konusu üzerinde durulmuştur. Erek metnin bu çeviri kararları neticesinde çocuk okur açısından canlılığını korumuş mudur? Bilindiği gibi çocuk kitabı yazarlarının yansıma seslere başvurmasının sebebi anlatıma canlılık katmak ve çocuk okurun ilgisini ve dikkatini sürekli olarak hikâyeye çekmektir. Çeviri çocuk yazınında da bu unsurların korunması ve erek okurda benzer etki yaratması beklenir. İncelenen erek metinde çevirmenin yansıma seslerin bir kısmını erek dilde yine yansıma seslerle karşıladığı, ancak büyük bir kısmını farklı fiillerle veya açıklama yaparak karşıladığı görülmüştür.

Kaynak ve erek metin karşılaştırıldığında erek metinde daha az yansıma seslere rastlanmaktadır. Çevirmen erek dilde yansıma sesle karşılayamadığı veya kaynak dildeki yansıma sesin karşılığı erek dilde bulunmadığından dolayı, bazı sesleri açıklayarak karşılamıştır. Dolayısıyla çeviride erek metinde de canlılığı yaratmak için, açıklama yaparak yansıma sesin çocuk okurun zihninde canlandırılmasını sağlamıştır. Mesela “quieken” (Hub, 2020, s. 39) kuşların çıkardığı sesi taklit eden bir fiil, erek metinde “dehşetle çığlık atmak” (Hub, 2021, s. 38) şeklinde çevrilmiştir. Bir başka çeviri stratejisi de yansıma sesin yansıma ses dışında fiillerle karşılanmasıdır. Bu yaklaşımla erek okur için fiiller anlatımda hareket veya canlılık yaratmazken, sadece anlatılmak istenen eylem aktarılmıştır. Kaynak metinde yer alan “flöten” (Hub, 2020, s. 66) Türkçede “ıslık veya flüt çalar gibi” şeklinde karşılanabileceken, erek metinde “devam etmek” (Hub, 2021, s.63) olarak karşılanmıştır. Erek metinde daha fazla yansıma ses kullanmak, anlatıma canlılık katılabilir, çocuk okurun ilgisi metne çekilebilir.

İster özgün çocuk yazını, ister çeviri çocuk yazını olsun, ses yansımalarının kullanımı çocuk okur için önem taşımakta, çocuğun erken yaşlarda edindiği ve aşına olduğu bu sözcüklerle okuduğu özgün veya çeviri çocuk kitaplarında karşılaşması

akıcılığı sağlayacaktır. Dilbilimin bu az ilgi gösterilmiş alanı çocuk yazını ve çocuk yazını çevirisinden bir örnekle başka çalışmalara da ışık tutması ve özellikle çocuk yazını çevirmenlerine/çevirmen kararlarında ipuçları sunabilecek bir konudur.

Kaynakça

- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyıldız Ay, D. (2017). “Ses Sembolizmi ve Ses-Anlam Uyumunun Farklı Bir Sınıflandırma Denemesi”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 57, Sayı: 57, 17-27.
- Busch, A., Stenschke, O. (2007). *Germanistische Linguistik -Eine Einführung*, Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Demircan, Ö. (1996). “Türkçede Yansımaların Özüne Doğru”. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 7,1996, 175-191.
- Dilidüzgün, S. (2005). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Duden. (2006). *Deutsches Universalwörterbuch*. 6. Überarbeitete und erweiterte Aufl., Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- Elsen, H. (2014). “Lautsymbolik – ein vernachlässigter Forschungsgegenstand der Sprachwissenschaft”. *Glottology: International Journal of Theoretical Linguistics*, Vol. 5, No. 2, 185-218.
- Fleischer, W. ve Barz, I. (1995). *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Max Niemeyer Verlag.
- Georges, K. E. (1992). *Ausführliches Lateinisch Deutsches Handwörterbuch*, Bd.2, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Günay Köprülü, S. (2015). “Çocuk Yazını Çevirilerinin Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi”. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 16, Sonbahar 2015, 19-37.
- Hub, U. (2007/2020). *An der Arche um Acht*. Frankfurt a.M.: Fischer Verlag.
- Hub, U. (2021). *Saat Sekizde Gemide*. (S. Akhuy, Çev.). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

- Kavinová, A. (2005). *Onomatopoetische Verben im Deutschen und ihre Lexikographische Erfassung für das neu entstehende große Deutsch-Tschechische akademische Wörterbuch*. Doktora Tezi. Prag: FF UK.
- Klingberg, G. (1986). *Children's fiction in the hands of the translators*. Lund, Malmö: CWK Gleerup.
- Kostrzewa, F. (2014). "Onomatopöie am Beispiel des Koreanischen". *Kontrastive Linguistik und interkulturelle Kommunikation*, Nr. 13.
- Kurultay, T. (1985). "Çeviri Yöntemi Üzerine Düşünceleriyle F.Schleiermacher". *Dün ve Bugün Çeviri 1*, 191-217.
- Kurultay, T. (1994). "Probleme und Strategien bei der kinderliterarischen Übersetzung im Rahmen der interkulturellen Kommunikation". Ewers, H.-H., Lehnert, G., O'Sullivan, E. (yay. haz.). *Kinderliteratur im interkulturellen Prozess. Studien zur Allgemeinen und Vergleichenden Literaturwissenschaft* içinde, 119-201. Stuttgart, Weimar: Metzler Verlag.
- Lewandowski, T. (1979). *Linguistisches Wörterbuch*, Band 2. Heidelberg: Quelle und Meyer.
- Linke, A., Nussbaumer, M., Portmann, P. R. (2004). *Studienbuch Linguistik*. 5.erweiterte Auflage. Tübingen: Niemeyer Verlag.
- Lohde, M. (2006). *Wortbildung des modernen Deutschen*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Neydim, N. (2003). *80 Sonrası Paradigma Değişimi Açısından Çeviri Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi, Umut Matbaacılık.
- Neydim, N. (2006a). *Çeviri Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı Çevirisi Üzerine*. <https://ceviribilim.com/2006/06/01/ceviri-cocuk-edebiyati-ve-cocuk-edebiyati-cevirisi-uzerine/>, erişim 15.06.2021.
- Neydim, N. (2006b). "Masumiyetini Tamamen Kaybeden Seçki: 100 Temel Eser", *Radikal Gazetesi*, 30/08/2006.
- Nord, C. (2003). *Kommunikativ handeln auf Spanisch und Deutsch. Ein übersetzungsorientierter funktionaler Sprach- und Stilvergleich*. Wilhelmsfeld: Gottfried Egert Verlag.
- Oitinnen, R. (2000). *Translating for children*. Londra: Garland Publishing.

- Omuralieva, A. (2020). "Türkiye Türkçesinde Ses Yansımaları Fiillerin Yapısı". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl: XIII- Sayı:2-2020, 141-155.
- Puurtinen, T. (1995). *Linguistic acceptability in translated children's literature*. Joensuu: University of Joensuu.
- Reiss, K. (1982). "Zur Übersetzung von Kinder-und Jugendbüchern". *Theorie und Praxis. Lebende Sprachen*, 27:1, 1-13.
- de Saussure, F. (1916/1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. (B. Vardar, Çev.). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Schleiermacher, F. (1813/1963). "Ueber die verschiedenen Methode des Uebersetzens." Störig, H. J. (yay. haz.). *Das Problem des Übersetzens (=Wege der Forschung 8)* içinde, 38-69. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Schuppener, R. (2005). "Möglichkeiten und Probleme der tschechisch-deutschen Übersetzung von Interjektionen und Onomatopoeia in der Kinderliteratur". *Spojrzenia. Literatura polska, czeska i niemiecka. Problemy translacji* içinde. Krakau, 137-150.
- Schuppener, G. (2009). "Onomatopoeia – ein vernachlässigtes Gebiet der Sprachwissenschaft und Sprachdidaktik". *Aussiger Beiträge. Germanistische Schriftenreihe aus Forschung und Lehre 3* içinde, 105-123.
- Schuppener, G. (2010). "Onomatopoeia im Deutschen und Tschechischen als emotionales Ausdrucksmittel". *Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis Studia Germanistica Nr. 6/2010*.
- Senftleben, K. (2019). *Plumpsen, klatschen, watscheln! Kontrastive Analyse onomatopoeischer Wörter im Deutschen und im Schwedischen anhand eines Kinderbuchs*. Kandidat-uppsats, Stockholms universitet/Tyska.
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of Children's Literature*. London: The University of Georgia Press.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Turan, D. (2021). "Yazınsal Onomastik ve Çocuk Yazını Çevirisinde Kişi Adlarının Çevrilebilirliği Üzerine." *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 45, 101-122.

- Vardar, B. (1982). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 157-158.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Londra: Routledge.
- Wisseemann, H. (1954). *Untersuchungen zur Onomatopöie – sprachwissenschaftliche Versuche, 1. Teil*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag.
- Zülfikar, H. (2018). *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler. İnceleme-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Summary

Existing research on onomatopoeias is limited to Turkey Turkish and onomatopoeias are among the topics that have attracted little attention from Translation Studies. Onomatopoeias are of special importance for children's literature because they make the narrative vivid and vibrant and evoke associations with colloquial language, thereby boosting children's perception. Onomatopoeias, thereby, attract child readers' attention to the story at hand. Onomatopoeias are easy to recognise, for example, burbling water. When we hear the burbling sound and we associate it with a situation, the image is visualised in our mind. Onomatopoeias are defined as words created using linguistic signs that imitate or evoke the sound heard. Onomatopoeias that add to the vitality of the narrative and direct readers' attention to the text are often found in children's books because they visualize the narrative for children, making the story more vivid and fun. Therefore, the translation of onomatopoeias, which hold an important place in children's writing, is a subject to focus on. Onomatopoeias confront translators of children's literature with translation decisions and raise some questions: What are the equivalents of onomatopoeias (e.g., animal sounds) in another language? How should these sounds be rendered? Although a number of onomatopoeias have their well-established counterparts in different languages (e.g., meow, woof, etc.), it would be unfair to say that all onomatopoeias are easy to translate. To explore the strategies that can be used to translated onomatopoeias commonly found in children's literature, this study compares the onomatopoeias in German author Ulrich Hub's children's book "An der Arche um Acht" (2020) and their Turkish translation ("Saat Sekizde Gemide" 2021) and analyses the translation of onomatopoeias in the target language. Thus, the study analyses how the onomatopoeias in the source text were translated into the target text and whether they were transferred using an equivalent or similar onomatopoeia or using a different strategy (e.g., different verbs, explications, etc.)

This study aims to make comparisons between languages and show the relationship between the onomatopoeias in the German-Turkish language pair with examples. To this end, the study analyses how onomatopoeias in the source text are rendered in the target text and language (Turkish) on the basis of Ulrich Hub's German children's book "An der Arche um Acht" (2020) ("Saat Sekizde Gemide", 2021). This cross-language comparison is aimed at analysing translation approaches by which onomatopoeias are translated in the target text, and the extent to which "child appropriateness" is considered in the translation. By doing so, this study attempts to examine similarities and differences between onomatopoeias in cross-language comparisons and offer some insights into translation and translated children's literature. The study focuses on the way that is or can be followed in the translation of onomatopoeias and the options that may be available in the target language rather than focusing on the composition and classification of onomatopoeias. Did the target text preserve the vitality of the source text for child readers as a result of translation decisions? As is known, the reason why children's book authors use onomatopoeias is to make the narrative vivid and to constantly draw child readers' attention to the story at hand. Translation is expected to preserve these elements in children's literature and to have a similar effect on the target reader. It was observed in the analysed target text that the translator transferred some of the

onomatopoeias in the source text into onomatopoeias in the target language while rendering most of the onomatopoeias using different verbs or explications. The number of onomatopoeias in the target text was smaller compared to the source text. The translator explicated some onomatopoeias because they do not have equivalents or counterparts in the source language. Therefore, to create vitality in the target text, the translator explicated such onomatopoeias so that they could be visualised in children's minds. For example, "quieken" (Hub, 2020, p. 39) is a verb that imitates the birds' sound was translated as "screaming violently" ("dehşetle çığlık atmak") in the target text (Hub, 2021, p.38). Another translation strategy is to use verbs that refer to things other than onomatopoeias. In this strategy, only the action in question is rendered while verbs do not reflect vividness or vitality in the narrative. For example, "flöten" in the source text (Hub, 2020, p. 66) was translated as "to continue" ("devam etmek") (Hub, 2021, p. 63) although it could have been translated as "like whistling or playing the flute". These examples give a number of clues in terms of translator decisions in translating children's literature and show that the narrative can be made more vivid using more onomatopoeias to direct child readers' attention to the text.

The use of onomatopoeias, whether in original or translated children's literature, is important for child readers. If children encounter, in original or translated children's literature, with onomatopoeias that they learn at an early age and are familiar with, it will promote retention. The study of onomatopoeias is an under-appreciated field of linguistics that can shed light on other studies with an example from translated children's literature. This interdisciplinary field of study where translation studies and linguistics intersect can offer clues to translators of children's literature.